

KÉK

Gyermekkoromban kék gyolcsba tekert, öregember arcú csecsemő volt az Isten. Sosem gondolkodtam el azon, hogy vajon miért ilyen. Ő így volt természetes, nem kérdőjeleztem meg. Azt hittem, mindenki erre gondol, amikor az Isten nevét hallja, vagy eszébe jut ez a szó. Teste apró volt, az arcát nem is láttam, inkább csak sejtettem. Az egész lénye öregséget árasztott, kék öregséget. Tulajdonképpen a testet is csak sejtettem a különös pólya alatt. A világoskék anyag végtelennek sejtett: ha valaki kibontja, akkor csak bomlik és bomlik, és sosem lesz vége, a világot pedig lassan elborítja a kék. Lehet, hogy gyermekként így értettem azt, hogy a Jóisten az égben lakik: az ég a ruhája. A gyolcs a fejénél különös lenvászon-tiarává alakult, hibátlan kerek fejdísz az idős csecsemő fején. Szürkés csíkok voltak rajta. Nagyon sokáig úgy viszonyultam ehhez az istenképhez, mint a színesztéziámhoz: nem gondoltam, hogy bármi különös volna az egészben, ahogy abban sem láttam semmi említésre méltót, hogy a hét napjainak és a számoknak színe és formája van, és minden szónak más a színe és a súlya. Nem abban az értelemben, hogy „a szavaknak súlya van”, hanem szó szerint: egyes szavak könnyedek, mások nehezkesebbek. Miért is gondoltam volna, hogy ez nem mindenkinél így van, és miért gondoltam volna, hogy az Isten nem mindenkinék egy öreg csecsemő? Senkivel nem beszéltem erről, az ég-gyolcsba tekert csecsemő-isten pedig az évek során különösen lakozott bennem.

Nem emlékszem arra, hogy a családban sokat beszéltünk volna az Istenről, de valahogy mégis egészen bizonyosan jelen volt, még ha nem is láttam. Valahogy úgy, mint az apám. A vonzásában éltem, ugyanakkor nagyon könnyen haragra lobbantam iránta. Ilyenkor féktelen dühöt éreztem, és ez a különös, égkébe tekert csecsemőisten volt minden gonoszság és rettenet forrása. Bosszúszomjasnak, kegyetlen mézárosnak láttam, akinek azért csendesebb pillanataimban szerettem volna a közelébe férkőzni.

Tizenhárom éves lehettem, amikor álmomban függönyt szereltem a negyedik emeleti lakásunkban, és a széken állva néztem le a tömbház mögötti kis térre. Egy rikító sárga függönyt készültem felszerelni, miközben odalent a velem egykorú szomszéd gyermekek fociztak, egyesek csak lézengtek, mások ücsörögtek a poroló emelvényén. Felnőttek is voltak a téren, egyesek éppen bevásárlásból érkeztek haza, más babakocsit tolt. Fél szemmel a

téren zajló életet néztem, közben szereltem a függönyt. És akkor egyszeriben történt valami. A függöny ízekre szakadt, és a sárga szaténszalagok életre keltek. Betűkké váltak, a betűk pedig szöveggé alakultak az ablak és a plafon közötti falrész előtt: „Jézus Krisztus visszatér”. Kinéztem az ablakon, és azt láttam, hogy odalent is nagy a zavargás: a tárgyak törtek, szakadtak, lángoltak; focilabda tucatnyi cafatban, járdaszegély romokban, lángholó bevásárlószatyrok. Minden tárgyból ugyanaz a szöveg rajzolódott ki, mint a függönyömből. A szobába már próbált visszaavászni az éberség, megrendülni éreztem az álom egészen addig sziklaszilárdnak vélt terét. A látvány fakult, az álombeli lét bizonytalanabbá vált. Közel voltam az ébredéshez, de az álom és ébrenlét közti szűk senkiföldjén még megfogalmazódott bennem egy gondolat: „mindenkihez a saját nyelvén szól”. Ekkor felébredtem.

Nagyon sokáig gondolkodtam még ezen az álmon. Meggyőződésemmé, szinte rögeszmémé vált, hogy valamiféle profetikus álom volt, és így szólított meg az Isten. Örömmel és bizalommal töltött el a gondolat, hogy megértettem vagy inkább meghallottam A Nagy Megszólítást. Tetszett a banalitás dicsérete: hogy mindenkihez a saját nyelvén szól, legyen az éppen egy focilabda, bevásárlószatyor vagy egy függöny. Vonzó volt a gondolat, hogy Isten a legapróbb, leghétköznapiabb dolgokban is jelen van, vagy azokban van a leginkább jelen. A tárgyakat és a körülöttem lévő dolgokat sosem pusztán dolgoknak láttam. Mindenhez jelentést társítottam, már-már betegesen, egy szekrény nem lehetett csak szekrény, az íróasztal élt, az „én Istenem, jó Istenem” kezdetű imánál mindig felsoroltam a tárgyakat, amelyekre, szerettem volna, ha vigyáz a Jóisten. A szobám lakói voltak mind, és organikus egységben éltünk. Az álmot valamiféle visszaigazolásként olvastam: az Isten, a hit, a megtartó erő itt van körülöttünk, a tárgyi világunkban, organikus egységben velünk.

Ám ez az álom ahelyett, hogy mintakereszténnyé faragott volna, inkább csak megerősítette a bizonyosságot, hogy az élő Isten létezik – ez önmagában még messze áll a hittől. A dühöm ugyanis csak nem akart alábbhagyni, és ahogy kamaszodtam, úgy lett egyre tajtékosabb.

Dühös kamasz voltam, ez az igazság. Dühös voltam mindarra, amit láttam, és arra is – vagy főleg arra –, amit nem. „Mindennél jobban szeretnék nem hinni benne. Az lenne a legjobb, ha nem hinnék benne, ha nem hinném, hogy létezik, de nemcsak hiszem, hanem tudom, hogy létezik, és gyűlölöm, teljes szívemből gyűlölöm az Istent.” Ezt írtam a naplómba. Az Isten ott volt mindenben, csakhogy ez igazán rémisztő, amikor a minden

éppen újra meg újra felhabzó dühöt jelent. Kizsigerelt ez a harag, és sokáig úgy éreztem, hogy immár örökre benneragadtam, nem láttam a kiutat. Visszatekintve hajlamos vagyok azt mondani, hogy a dühnek, a méregnek is megvan a maga transzcendenciája, főként akkor, amikor az képezi az egyetlen szálát, ami az embert a felsőbbhöz, az értelemhez köti. Akkoriban ugyanis düh és méreg nélkül nem létezhetett volna számomra az Isten. A harag volt az a prizma, amin keresztül képes voltam észrevenni és érzékelni a jelenlétét, még ha teljességgel torz módon is. A végtelen kék gyolcsban pihenő öreg csecsemőisten éveken át torz maradt, de a léte nem kérdőjeleződött meg. Kötött hozzá a harag, hogy legszívesebben szembeköptem volna. Felőrölt a tehetetlenség.

Évek teltek el, a harag lassan fakult, kopott, és ezzel együtt az Istenhez való bármiféle viszonyom is. Már nem volt torz, tulajdonképpen nem volt semmilyen. Kiskamaszkori álomom már érdekes történet maradt csupán, amit néha újrameséltem magamnak, és hümmögve tudomásul vettem, hogy „ott akkor történt valami”. Nemrég egy lelkeksszel beszélgettem, és ő mondta, fontos az embernek tudatosítania magában, hogy van egy saját, személyes története az Istennel és Krisztussal, és minél tisztábban kell látnia ezt a történetet. Nos, én úgy gondolom, hogy azokban az években, amikor a kamaszos harag alábbhagyott, majd teljesen eltűnt, az Istennel való saját személyes kapcsolatom is kikerült a fókuszából. El nem tűnhetett, legfeljebb az én szemem elől. És akkor kezdődött csak igazán a baj. Azt mondják, egy házasság sem akkor megy tönkre, amikor a felek folyamatosan veszekednek, mert a veszekedés szenvedély, ami életben tartja az együttléteket. Amikor elcsendesedik a lakás, már senkinek nincs mondanivalója, csupán két párhuzamos élet zajlik a négy fal között, akkor halt meg az a kapcsolat, amely egészen addig összetartotta őket. A Bibliában sokszor kerül párhuzamba a házasság intézménye és Isten s ember viszonya. A harag utáni években teljesen elhidegültem a vén csecsemőtől, akinek az ég volt a ruhája, és mérhetetlenül magányos lettem.

Amióta tudatomnál vagyok, egyedül éreztem magam, de csak ritkán magányosnak. A harag jelentette kötelék elszakadásával azonban sűrű, nehéz magány telepedett rám, a teljes elhagyatottság érzése. A döntéseknek már nem igazán volt tétje, a napokat csak túl kellett élni. Perspektíva nem volt. Ha nem műveltem egészen rettenetes dolgokat, az nem azért volt, mert visszatartott volna a hitem, hanem mert mégiscsak egy polgári családban nevelkedtem. A saját kispolgári kereteimen belül és olykor azok óvatosságszegetésével éltem hitetlenül. Azt tartja a közhely, hogy „a húszas éveid a

legszebbek”. Nos, ez igaz lehet annyiban, amennyiben az embernek van egy erős megtartó hite, vagy pedig ellenkezőleg: képes minden létező kezet szétrúgni. Ám ha megreked e kettő között, akkor többé-kevésbé egy évtizednyi szenvedés a jussa. Aminek előbb-utóbb eljön a vége, csakhogy a legtöbbször az sem egy leányálom.

A teljes összeomlás szélén, és az azt megelőző években-pillanatokban már sehol nem volt az Isten. Még csak emlék sem. Az eleve beteges, se ved, se nélküled házasság kihűlt, mert hiába próbálkozik az egyik fél rendületlenül, ha a másik már rég kivonult. Ám a végső kétségbeesés pillanatában, amikor már minden pótcselekvés értelmét veszítette, azon kaptam magam, hogy imádkozom. „Mondd, hogy merre menjek, és arra megyek. De mondd, hogy merre.” Akkor értettem meg, hogy mit jelent a könyörögés, és mit jelent könyörögni. Az alázat felemelő. Megmutatta, hogy merre.

* * *

Az új frigy mintha saját magát építette volna. „A tenyerén hord az Isten”, mondta anyám, és igaza volt. Nem került erőfeszítésembe, és azt hittem, hogy ez örökre így fog maradni, ilyen ez a hübrisz. Másodjára így imádkoztam. Abban a hitben, hogy ami egyszer megjavult, az már soha többé el nem romolhat, nem gyengülhet. Egy sziklán ültem, a tengert néztem, és arra gondoltam, hogy az életemnek csak akkor van értelme, hogyha adhatok. De ehhez olyan mérhetetlenül gyarlónak és önzőnek éreztem magam. Ott ültem a tengernél, boldogan és felszabadultan, és tulajdonképpen mégis szégyenkeztem. Hogy belém van írva ez a mélységes önzés, ami talán emberi mivoltom záloga, de mégis olyan, mint egy seb, amit az ember akkor is folyton piszkál-kapar, ha éppen nem fáj. A tudat egyszerűen folyton oda húz, ahol a seb van, és akkor ilyen sebnek éreztem magamon-magamban ezt az önzést. Az életem nem szólhat csak rólam, sőt, gondoltam. Az életet valahol ott kell keresnem, ahol adni és alkotni tudok. Adni valakinek valamit, ami azelőtt nem volt neki. Egyszeriben olyan feleslegesnek és üresnek tűnt minden. Éreztem, hogy valahol kell lennie többnek is, többnek annál, mint hogy én nézhetem a tengert, én csodálhatom a szépséget, és tetszés szerint megfürödhetek benne. Mindez mit ér, ha ebből nem építek valamit, ami átadható és túlmutat a pillanat illékonyságán? Az életet kaptam, mindennel, ami vele jár. Amit pedig kapunk, azt nem halmozhatjuk, mint valami patológias gyűjtögető, akinek már mozdulni sem lehet a házában. Nem, mindent, amit kapunk, azt le kell szűrni, és amit lehet, ahogy

lehet, tovább kell adnunk. Erre kértem akkor az Istent, hogy erre tanítson meg. Ezúttal is útmutatást kértem, csakhogy most nem a feneketlen kétségbeesés mélyéről, hanem a lassan, de biztosan épülő hit egy hullámverte sziklájáról.

A tenger fehér fodrokat vetett a kövekre, és végtelenül szabadnak éreztem magam. József azt javasolja az álmatlanságban szenvedő Mont-kav-nak, hogy amikor nem tud aludni, gondoljon arra, hogy aludni szabad, nem pedig kell. Az alvás, a pihenés istenadta lehetőség. Ezt éreztem a sziklán: az átadás, a felajánlás mérhetetlen szabadságát, ellentétben annak kötelező voltával. Adni, a másikért tenni nem kell, hanem szabad, és ez végtelenül felszabadító élmény volt.

Ahogy hinni sem kell, hanem szabad: a szabadságomban áll hinni. És ezzel együtt jár az is, hogy felismerem: a hit soha nem lineáris. A kút leg-mélye és a tengermosta szikla között hosszú az út, és nem ritka, hogy mi-után az ember lépett egyet előre, kettőt, olykor hármát lép vissza. Immár a kút mélye és a szikla után is évekkkel, gyermekkel a hasamban újra rá kel-lett nézнем erre a különös házasságra: elbízтам magam, eluralkodott raj-там a hübrisz, és azt hittem, hogy a hit és az önátadás most már könnyű tavaszi séta lesz – és újra nem az. Ismét könnyen elcsábulok, és azt hiszem, hogy én jobban tudom. Nincs bennem harag, ellenben olykor van félelem és kényszeres ragaszkodás ahhoz, hogy a dolgok úgy alakuljanak, ahogy én azt elképzelttem és akarom. Pedig tudom, hogy az én akaratom mit sem szá-mít. Két gyermek akarata számít csak: azé, akinek az ég a ruhája, és azé, aki a testemben növekszik. A hit útja nem lineáris. Az ember a kulturális klisék szorításában azt hinné, hogy az anyává válás megerősíti és felszabadítja a hitet, leegyszerűsíti az ember és Isten viszonyát. Talán lehetne így is, talán nem. Az anyává válással léptem kettőt hátra, és most újra emlékeztetnem kell magam: hinni nem kell, hanem szabad. És ha jobban belegondolok, rájövök, hogy a golyocs alatt talán nem volt test. Ha elkezdtem volna a cse-csemő vélt testéről lecsavarni a kék vásznat, akkor sosem lett volna vége: a golyocs volt maga a test, és a különös tiara is.

Végtelen kékség, lágy, de erős vászon. Elfér benne az Isten.